Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	14 mei 2024
Portefeuille(s)	Duurzaamheid, energietransitie en circulaire economie
Portefeuillehouder(s):	Rutger Groot Wassink
Behandeld door	Ruimte en duurzaamheid, bestuurszaken.rd@amsterdam.nl
Onderwerp	Bestuurlijke reactie op het initiatiefvoorstel‘Een kleine molecuul als bron van grote welvaart: naar de waterstofindustrie van de toekomst’ van het lid Nijssen (VVD)

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 8 februari 2024 heeft raadslid Nijssen (VVD) een initiatiefvoorstel ingediend getiteld: ‘Een kleine molecuul als bron van grote welvaart: naar de waterstofindustrie van de toekomst’. Met dit voorstel wordt het college gevraagd om:

1. *Te onderzoeken welke acties op het vlak van informatievoorziening en kennisuitwisseling de gemeente kan ondernemen om de doorlooptijd van vergunningen, die relevant zijn voor de transitie naar groene waterstof, te versnellen;*
2. *De lobbypositie van de MRA en NZKG te versterken met het oog op het ontwikkelen en stimuleren van de waterstofeconomie in onze regio;*
3. *Inspelen op het veranderende concurrentievermogen van het Noordzeekanaalgebied door kansen op de arbeidsmarkt, opleiding en innovatie te pakken.*

Het college waardeert het werk dat het lid Nijssen heeft verzet om dit voorstel te schrijven en uw betrokkenheid tot dit onderwerp. Hieronder heeft het college per onderdeel van het voorstel zijn reactie gegeven.

Ad 1. Te onderzoeken welke acties op het vlak van informatievoorziening en kennisuitwisseling de gemeente kan ondernemen om de doorlooptijd van vergunningen, die relevant zijn voor de transitie naar groene waterstof, te versnellen.
Indiener van het initiatief stelt dat de transitie naar een groene waterstof economie aanpassingen vergt in bestaande infrastructuur, bijvoorbeeld door het geschikt maken van aardgasleidingen voor waterstoftransport, en nieuwe infrastructuur, bijvoorbeeld door het bouwen van een elektrolyse fabriek. In veel van deze gevallen is een vergunning nodig. De doorlooptijd van deze vergunningen is echter lang, waardoor vertraging optreedt. Indiener vraagt het college te onderzoeken welke acties het kan ondernemen om de doorlooptijd van vergunningen die raken aan de transitie naar groene waterstof, te versnellen. Indiener denkt aan:

- Het inrichten van een ‘voorlichtingsloket’ dat erop is gericht om (op onafhankelijke en confidentiële wijze) informatie te verstrekken aan eventuele aanvragers van een vergunning;

- Het versterken van het versnellingsloket (nu georganiseerd vanuit het programmabureau Noordzeekanaalgebied) door bijvoorbeeld relevante stakeholders bij elkaar te brengen om mogelijkheden te onderzoeken om obstakels aan te pakken die projecten en ondernemers tegenkomen in hun transitie;
- Versterken van de samenwerking tussen kennispartners en stakeholders zoals de diverse nationale Omgevingsdiensten, erop gericht om de (internationale) benodigde kennis en expertise van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied te versterken.

Het initiatiefvoorstel verwijst naar het vergelijkbare H2Makers initiatief in Rotterdam. Vanuit het (fysieke) H2Makers loket werken MKB-ondernemers, grootbedrijven, onderwijsinstellingen, experts, overheden en leveranciers samen aan de ontwikkeling van een regionale markt voor waterstoftechnologie in Zuid-Holland en een aantrekkelijk vestigingsklimaat in de regio. Bedrijven kunnen hier onder andere terecht voor vragen over vergunningen, wet & regelgeving en beleid maar daarnaast biedt H2Makers ook expertise over subsidies, arbeid en onderwijs, innovatie fieldlabs en organiseren ze meet-ups en challenges.

Reactie college: inzet om een loketfunctie in te richten
Het college vindt een zorgvuldige beoordeling van de inhoud van vergunningaanvragen belangrijk. Veiligheid en gezondheid staan voorop, en plannen moeten passen naast andere ontwikkelingen. Maar het college vindt ook dat procedures geen belemmering zouden moeten vormen voor innovatie en de energietransitie.

Vergunningprocedures worden op het niveau van het Rijk of de Europese Unie (EU) bepaald en getoetst door de omgevingsdiensten. De invloed van het college hierop is heel beperkt. Het college denkt dat er vooral tijdwinst te behalen is door de vergunningprocedure aan de voorkant te stroomlijnen. Als aanvrager en vergunningverlening beter van elkaar weten wat er nodig is, kan de gereguleerde procedure sneller verlopen. Dit kan, zoals het initiatief voorstelt, georganiseerd worden door een vraagbaak- annex loketstructuur in te richten- waar bedrijven terecht kunnen voor informatie rondom hun transitieplannen. De toegevoegde waarde van een dergelijk ‘vergunnings-/ versnellingsloket’ voor de verduurzaming van het industriële cluster is al vaker ter sprake gekomen. Het biedt een vertrouwelijke setting voor de vergunningaanvrager om informatie in te winnen over de haalbaarheid van het gekozen transitiepad en ontziet de omgevingsdienst daarmee in de adviserende rol die zij regelmatig toebedeeld krijgt. Het loket zal een bijdrage leveren aan beter uitgewerkte vergunningaanvragen en daarmee een snellere doorloop van het proces.

Het college waardeert het voorstel en ziet de voordelen die een dergelijk initiatief kan bieden voor de energietransitie en de realisatie van een regionale waterstofeconomie. Tegelijkertijd moet in samenwerking met de andere partners uit het industriecluster Noordzeekanaalgebied goed worden onderzocht of een ‘loket’ van toegevoegde waarde is voor de Amsterdamse regio. Het college zal in de komende periode het initiatief verder uitwerken en een budget- en capaciteitsplan opstellen. Zodra dit proces is afgerond zal het college een besluit nemen over een mogelijk vervolg aan dit deel van het initiatiefvoorstel. Het college zal u hierover informeren.
Reactie college: versterken kennis en expertise omgevingsdienst NZKG

Het college erkent de uitdagingen waar de omgevingsdienst voor staat. Wereldwijd worden aan de lopende band nieuwe technologieën en ontwikkelingen geïntroduceerd, wat betekent dat de omgevingsdienst continue moet bijleren om op de hoogte te blijven. Het college vindt het dan ook een sympathiek voorstel om naar mogelijkheden te zoeken die de omgevingsdienst helpen in het opbouwen van de benodigde kennis en expertise. De omgevingsdienst NZKG werkt al actief samen met andere omgevingsdiensten en laat zich met regelmaat onderwijzen over de nieuwste trends door kennis- en onderzoeksinstellingen. Het college zal samen met de omgevingsdienst onderzoeken of de informatievoorziening op dit moment optimaal is georganiseerd. Bijvoorbeeld of het inschakelen van internationale bureaus, die wereldwijd betrokken zijn bij de introductie en standaardisering van nieuwe duurzame technologieën, nog een toevoeging kan zijn. Als de behoefte leeft bij de omgevingsdienst om beter geïnformeerd te worden zal er een voorstel worden uitgewerkt.

Conclusie: Het college zal zich inzetten om samen met de provincie Noord-Holland, de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, het Havenbedrijf en het Programmabureau NZKG te onderzoeken hoe de voorbereiding van vergunningprocedures kan worden verbeterd en de doorlooptijd verkort kan worden. Deze activiteiten kunnen worden geïntegreerd binnen de activiteiten van het programma ‘Verduurzaming Haven en Industrie’. Mogelijke vervolgstappen en realisatie van bijvoorbeeld een loketfunctie zullen eerst moeten worden uitgewerkt voordat er verder gevolg aan kan worden gegeven. Het college zal u hierover informeren.

Ad 2. De lobbypositie van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en NZKG versterken met het oog op het ontwikkelen en stimuleren van de waterstofeconomie in onze regio.
Indiener van het initiatief geeft aan dat het waterstofcluster in het NZKG al hard werkt aan de productie, transport en opslag van waterstof en voor deze inspanningen de Hydrogen Valley Status toegekend heeft gekregen. Door deze toekenning heeft de regio nu betere toegang tot kennis en financiering vanuit Europa, wat voor een versnelling kan zorgen om de energievoorziening verder te verduurzamen.
Waterstofbedrijven hebben een aantal randvoorwaarden nodig om succesvol te kunnen zijn in onze regio: beschikbaarheid (infrastructuur, productie, import), financiering (gelijk speelveld voor groene waterstof), wet- en regelgeving, innovatie (pilots, launching customers, fieldlabs) en human capital. De connectie met het Rijk en de Europese Unie (EU) is cruciaal.
Indiener stelt daarom voor:

- Te onderzoeken hoe de lobby vanuit de NZKG/MRA richting de EU nu georganiseerd is op bovengenoemde thema’s en hoe deze lobby versterkt kan worden;
- In beeld brengen hoe de netwerken binnen de EU ingezet kunnen worden om als regio nog gerichtere acquisitie te kunnen voeren en waterstofbedrijven aan te trekken voor de regio;
- De positie van de regio richting het Rijk te onderzoeken en te bezien waar kansen op versterking liggen.

Reactie college: inzet op regionale samenwerking en lobby

De gemeente Amsterdam is op meerdere fronten actief om in samenwerking met partners uit de regio bekendheid te genereren voor de waterstofambities van de regio Noordzeekanaalgebied. Er is een groot netwerk opgebouwd met relevante organisaties en overheden die verantwoordelijk zijn voor de benodigde randvoorwaarden voor het realiseren van verschillende waterstof waardeketens. Toch zijn er geluiden dat het niet snel genoeg gaat en dat de industrie behoefte heeft aan duidelijkheid om investeringsbeslissingen te kunnen nemen. Dat komt door onduidelijkheid over, of het nog volledig ontbreken van, wetgeving, tijdslijnen voor netaansluitingen van waterstof, elektriciteit, CO2-afvang en stoom. Ook onduidelijkheid over de kosten voor aansluiting en de prijsontwikkeling van deze duurzame alternatieven spelen mee.

Omdat het realiseren van deze randvoorwaarden voor een groot deel onder de verantwoordelijkheid valt van de Rijksoverheid of de EU wordt er actief lobby gevoerd om onze behoeften en knelpunten bij de Rijksoverheid en in Brussel te adresseren. Daarnaast wordt er voor de benodigde grote investeringen en maatwerkafspraken ook naar financiële instrumenten gekeken van de overheid en EU. Recent heeft het programmabureau NZKG een Europese Hydrogen Valleys aanvraag (20 miljoen) ingediend voor 7 innovatieve waterstofprojecten uit de regio. Het projectvoorstel wordt ondersteund door een consortium van 34 organisaties (o.a. bedrijven, universitaire onderzoeksinstituten, overheden en energiebedrijven).

Momenteel zijn de lobbywegen vanuit het Noordzeekanaalgebied en Amsterdamse haven als volgt georganiseerd. Via de clusterregisseur Noordzeekanaalgebied is er maandelijks contact met de relevante ministeries in Den Haag. Vanuit het programma verduurzaming Haven & Industrie (VHI) trekt de gemeente Amsterdam hierin op met de industrie en relevante overheden uit het Noordzeekanaalgebied om de belangrijkste lobbypunten die spelen in beeld te hebben en mee te geven aan de clusterregisseur. Voor de Europese lobby worden er op regelmatige basis missies georganiseerd door lobbyisten vanuit de provincie Noord-Holland en het MRA Bureau om ook in Brussel de behoeften over te brengen.

Reactie college: gerichte acquisitie.
De Amsterdamse haven en het Noordzeekanaalgebied zullen komende decennia uitgroeien tot een modern duurzaam industrieel cluster, dit zal veel aantrekkingskracht generen voor innovatieve duurzame industrie. De status van Hydrogen Valley of the Year heeft bijvoorbeeld een aantrekkingskracht op innovatieve waterstofpartijen die kansen zien voor hun bedrijf in het gebied. Ondanks dat de condities op het moment nog niet optimaal zijn voor bedrijven om zich hier te vestigen, met allerlei uitdagingen in relatie tot elektriciteitscongestie, is het belangrijk om het toekomstige duurzame vestigingsklimaat van het gebied internationaal onder de aandacht te brengen. Om die reden wordt er, naast de lobby gericht op randvoorwaarden, ook lobby gevoerd om de waterstofambities van het Noordzeekanaalgebied en de provincie Noord-Holland uit te dragen.

Om er zeker van zijn dat we met de huidige lobby kanalen vanuit de MRA en de provincie maximaal bereik hebben om onze standpunten over te brengen nemen we in samenspraak met gemeentelijke lobbyisten de huidige situatie onder de loep en kijken we waar de lobby-agenda eventueel versterkt zou kunnen worden met het netwerk van de gemeente Amsterdam.

Ook kijken we in samenspraak met Amsterdam International Business, het Havenbedrijf en het programmabureau NZKG gekeken naar de huidige strategie om het duurzame vestigingsklimaat internationaal uit te dragen en na denken over de mogelijkheden om innovatieve duurzame bedrijven aan te trekken. Dit sluit mooi aan bij de ambities van de MRA en Amsterdam Economic Board om uit te groeien tot de 'groenste industriële zone'.

Het college zal u hierover nader informeren.

Conclusie: Omdat de realisatie van de randvoorwaarden voor een groot deel onder de verantwoordelijkheid valt van de Rijksoverheid of de EU, is het college het eens met de initiatiefnemer dat een goede lobby van belang is. Daarom zullen we onderzoeken hoe onze huidige lobby versterkt kan worden.

Ad 3. Inspelen op het veranderende concurrentievermogen van het Noordzeekanaalgebied door kansen op de arbeidsmarkt, opleiding en innovatie te pakken.
Indiener van het initiatief geeft aan dat de energie- en waterstoftransitie van invloed zal zijn op de aard van de werkgelegenheid in het Noordzeekanaalgebied. Sommige bedrijven zullen verdwijnen, sommige bedrijven zullen komen bovendrijven. Voor werknemers, de bedrijven én de economische positie van het Amsterdamse havengebied en het industriële cluster NZKG is het belangrijk dat in de toekomst de vraag naar arbeid aansluit op het arbeidsaanbod. De provincie heeft onderzocht hoe de ontwikkeling van dit menselijk kapitaal eruit gaat zien in de komende jaren. Er worden grote tekorten verwacht in diverse sectoren zoals in de installatietechniek. Human capital is dus voor de waterstoftransitie in onze regio een van de belangrijke randvoorwaarden. De gemeente is hiermee aan de slag samen met het Regionale Opleidingen Centrum Amsterdam (ROC) maar er is meer nodig.

De indiener verzoekt het college daarom:
- Te onderzoeken welke kansen er nog liggen om de arbeidsmarkt- en opleidingspotentie te versterken op het vlak van waterstofeconomie en havenindustrie. Denk bijvoorbeeld aan het ontwikkelen van learning communities waarbij het bedrijfsleven en het onderwijs, gefaciliteerd door de gemeente, samenkomen om trends uit te wisselen en kennis te delen
- Te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn bij programma's onder het groeifonds (GroenvermogenNL, Katapult Programma) om talentontwikkeling te versterken in de regio en bijvoorbeeld zijinstroom te versterken
- Met partners in het Noordzeekanaalgebied of in het samenwerkingsverband van de metropoolregio, (regionale) arbeidsmarktveranderingen nauwgezet te monitoren, zodat er waar nodig tijdig kan worden gestart met voorbereiding voor omscholingsprogramma's
- Te bezien hoe regionale innovatie en fieldlabs voor de waterstoftransitie versterkt kunnen worden, bijvoorbeeld door samenwerking en verbinding tussen het Science Park en de Amsterdamse Haven te stimuleren. Dit vanuit de gedachte dat een innovatief klimaat ook goede arbeidskrachten aantrekt

Reactie college: inzetten op beter innovatie-klimaat

Het college onderkent dat voldoende en goed opgeleid technisch personeel van cruciaal belang is voor de energietransitie. Niet alleen voor de ontwikkeling van techniek en infrastructuur, maar ook voor het ontwikkelen van slimme innovaties. Op de arbeidsmarkt is al lange tijd sprake van een scheve verhouding tussen vraag en aanbod. Ondanks het bestaan van veel initiatieven voor talentontwikkeling wordt ook in de toekomst een groot tekort aan talent verwacht in de regio. Het manifest Werken & Ontwikkelen Noord-Holland 2030 geeft aan dat tekorten zich voornamelijk op MBO-niveau voordoen. Dit tekort is mede het gevolg van het in onze regio ontbreken van een aantrekkelijke open innovatiecultuur op het gebied van de industriële energietransitie. De technologische innovatieketen waarin een nieuwe innovatie volledig tot ontwikkeling kan komen is niet op orde. Het ontbreekt de regio aan gespecialiseerde proeftuinen waar de opschaling van laboratorium naar pilot naar demonstratie kan plaatsvinden (de zogenoemde TRL-keten). Onlangs heeft ook de Prodock haar deuren gesloten, de proeftuin in het Amsterdamse havengebied die zich richtte op nieuwe duurzame technologieën voor de verduurzaming van de industrie. Een aderlating voor het innovatieklimaat dat heeft geresulteerd in nog minder ruimte voor de opschaling van technologische ontwikkeling. De innovatie vindt nu voornamelijk plaats in andere regio's, zoals Groningen, Delft, Rotterdam of Eindhoven. In vergelijking met die regio's is het Noordzeekanaalgebied minder aantrekkelijk voor een opleiding en carrière in de energietransitie.

Het ontbreken van een klimaat waarin innovatie gedijt, beperkt zowel de voortgang van de energietransitie als de economische toekomst van het Noordzeekanaalgebied. Kennisinstellingen hebben zeker de ambitie om hierin verandering te brengen, maar zij hebben grote moeite om innovatiefaciliteiten en opleidingsprogramma's op te schalen. Het ontbreekt aan capaciteit, financieringsmiddelen, netwerk en een goed overzicht van de mogelijkheden. Dit terwijl de regio zeker voor waterstofontwikkelingen beschikt over aantrekkelijke mogelijkheden tot financiering, onder andere via ROM InWest en verschillende Europese en nationale subsidieprogramma's.

Het college erkent dat extra aandacht nodig is om de innovatiecapaciteit voor de verduurzaming van de industrie te vergroten en talent aan te trekken naar de regio. Er moet slim nagedacht worden hoe de regio kan uitgroeien tot een plek met een aantrekkelijk en actueel leeraanbod op alle niveaus (MBO-HBO-WO), waar kruisbestuiving tussen de industrie, MKB, startups en kennisinstellingen wordt gestimuleerd en innovatie tot bloei kan komen.

Vanuit team arbeidsmarkt, directie Economische Zaken & Cultuur, wordt er gewerkt aan talentontwikkeling in de regio. De focus op verduurzaming van de industrie is hierin echter nog onderbelicht. Ook vanuit het programmabureau NZKG loopt er een programma, waar alle relevante kennisinstellingen op de verschillende niveaus die zich met het thema bezighouden, bij elkaar komen en met elkaar projecten uitwerken om de leer en innovatiecapaciteit te versterken.

Maar dit is niet voldoende als we serieus werk willen maken van de energietransitie en uit willen groeien tot een modern en duurzaam industrie- en havengebied. Het college zal zich samen met de partners uit het Noordzeekanaalgebied gaan inzetten om binnen voornoemde lopende programma's de focus op Haven & Industrie te versterken. Het college kan hierin een beroep doen op haar bedrijvennetwerken, zoals de Amsterdam Economic Board en ORAM, om samen met de kennisinstellingen te werken aan een aantrekkelijk en actueel leeraanbod in zogenaamde

learningcommunities. Daarnaast kijken we naar de aanwezige innovatieketen en denken we na over hoe deze versterkt kan worden. Dit kan voor een deel door het verleggen van focus en het prioriteren van de in het voorstel genoemde activiteiten. Zodra er investeringen moeten gebeuren moet er gekeken worden naar de toegevoegde waarde. Dit zal in alle gevallen in samenspraak gaan met partners uit het Noordzeekanaalgebied. Het college vindt het voorstel van de initiatiefnemer interessant om goed aangesloten te zijn bij de financiële middelen en beschikbare subsidies. Er zijn veel middelen beschikbaar voor de doorontwikkeling van innovatie en talent alleen is het belangrijk om goed voorbereid en ingericht te zijn als gemeente om snel en efficiënt in te kunnen springen wanneer de middelen beschikbaar komen. Het college zal hier verder onderzoek naar doen.

Conclusie: De expertise en het netwerk van de gemeente Amsterdam zijn zeer waardevol om talentontwikkeling en innovatieprogramma's te versterken. Dit kan voor een groot deel door de huidige focus te verleggen en te prioriteren. Daarnaast zal het college onderzoeken hoe we ervoor zorgen dat er snel en efficiënt ingesprongen kan worden op beschikbare financiële middelen ter ondersteuning aan de ontwikkeling van human capital programma en innovatie capaciteit in de regio.

Op grond van het voorgaande adviseert het college de raad om met het initiatiefvoorstel in te stemmen.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Rutger Groot Wassink
Wethouder duurzaamheid, energietransitie en circulaire economie